

הכנסת

ח"כ איתן כבל
יו"ר ועדת הכלכלה

סימוכין : 445615
ירושלים, התשע"ו
15/12/2015

לכבוד
מר בנימין נתניהו
ראש הממשלה ושר הכלכלה
ירושלים

שלום רב,

הנדון: היועצות לפי סעיף 52 לחוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח-1988 - נימוקי החלטת
הוועדה

רקע

הליך ההיועצות על מתווה הגז הטבעי, לפי סעיף 52 לחוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח-1988 התקיים בוועדת הכלכלה במשך שלושה שבועות, בין יום ראשון 22 בנובמבר 2015 לבין יום שני 14 בדצמבר 2015. במהלכו קיימה הוועדה אחד-עשר דיונים שנמשכו כ- 35 שעות, ובנוסף דיון בפורום מצומצם (מטעמי ביטחון). היו אלה דיונים אינטנסיביים, ברמה המקצועית הגבוהה ביותר שנראתה מזה שנים בכנסת. לקחו בהם חלק שלושה שרים, 44 חברי כנסת, 23 ארגונים חוץ פרלמנטריים, תשעה בעלי תפקידים בכירים בשירות המדינה, 11 בעלי תפקידים לשעבר בשירות המדינה ומומחים שונים - כולם בעלי הוותק והמוניטין המקצועי הרב והמכובד ביותר בתחומם.

הפעלת סעיף 52 לחוק ההגבלים העסקיים היא מהלך תקדימי וראשוני שלא נעשה מעולם במדינת ישראל. ברור גם כי הצרכים של מדינת ישראל בקידום ופיתוח משק הגז הטבעי לרווחת כלל תושביה ואזרחיה, תוך הבטחת ביטחון אנרגטי, יתירות ושרידות, הם שיקולים מרכזיים וכבדי משקל.

לכן, ניגשנו להליך זה מתוך תחושת אחריות לאומית, בהכרה ברורה כי אם קיימים צרכי ביטחון ומדיניות חוץ ברורים וכבדי משקל הגוברים באופן משכנע על הערכים המוגנים בחוק ההגבלים העסקיים, נשקול לתמוך בבקשת ראש הממשלה ושר הכלכלה.

ההיוועצות לה נדרשנו באה לאפשר סטייה חריגה מהמנגנונים הרגולטוריים והמשפטיים הקבועים בחוק ההגבלים העסקיים, חוק שהוגדר ע"י בית המשפט העליון כ"מגנה כרטא" של ציבור הצרכנים והשוק החופשי.

לדעת רוב חברי הוועדה, בנסיבות שהתבררו, אין מקום לעשות שימוש בסעיף 52 לחוק ההגבלים העסקיים, כדי לפטור את ההגבלים העסקיים שפורטו במתווה מהוראות חוק ההגבלים העסקיים. מיעוט חברי הוועדה סבר כי ראוי לעשות שימוש בסעיף האמור.

להלן נימוקי הוועדה:

סעיף 52 לחוק ההגבלים העסקיים

במסגרת הליך ההיוועצות בוועדת הכלכלה, נדרשה הוועדה לגבש עמדה ביחס לשאלה אם יש מקום להפעיל את סעיף 52 לחוק ההגבלים העסקיים, זאת לאחר בחינת ההיבטים המדיניים והביטחוניים מול ההיבטים התחרותיים של הנושא.

על הוועדה לגבש עמדה עצמאית, מושכלת וסדורה בהליך ההיוועצות תוך בחינת מכלול המידע, הנתונים, חוות הדעת, המסמכים והניתוחים שעמדו בפני שר הכלכלה, הקבינט המדיני-ביטחוני והממשלה – עת החליטו כי יש לפעול למתן פטורים להגבלים עסקיים מסוימים מתחולת החוק. בהתאם, ביקשה הוועדה לקבל את כל מכלול המידע והמסמכים האמורים – אך השר והממשלה לא מסרו לה אותם, אלא מתי מקצת מתוכם, ואף זאת באיחור ניכר ולאחר שהליך ההיוועצות היה בעיצומו.

הפעלת סעיף 52 מחייבת קיום שיקולים מהותיים וכבדי משקל בתחום מדיניות החוץ או ביטחון המדינה, הגוברים על שיקולי התחרות שאותם בא לקדם חוק ההגבלים העסקיים. לדעתנו, יש צורך בקיומו של קשר סיבתי הדוק וברור בין ההגבלים העסקיים (4 הסדרים כובלים ומונופול אחד) שאותם מבקש לפטור מהוראות חוק ההגבלים העסקיים במתווה הגז, לבין השיקולים המדיניים או הביטחוניים, כך שלא ניתן יהיה להגשים את המטרות המדיניות או הביטחוניות כבדות המשקל, אלא בדרך של הפעלת סעיף 52.

אנו גם סבורים, שלצורך הפעלת סעיף 52 יש להשתכנע כי התועלת שתצמח מהפעלת הסעיף תעלה באופן ניכר על הנזק שייגרם מההסדרים הכובלים שאותם מבקש ראש הממשלה ושר הכלכלה לפטור מהוראות החוק. ברור שהפגיעה בתחרות צריכה להיות רק במידה הנדרשת כדי לקדם את העניין המדיני או הביטחוני שבשלו ניתנו הפטורים מהוראות החוק, ולא מעבר לכך.

במקרה הזה, לדעת רוב חברי הוועדה, לא התקיימו התנאים המצדיקים שימוש בסעיף 52 לחוק ההגבלים העסקיים: אנו סבורים, כי הפגיעה בערכים המוגנים בחוק ההגבלים העסקיים ובתחרות כתוצאה מיישום המתווה גדולה מדי, ולעומת זאת לא השתכנענו כי אכן קיימים שיקולי ביטחון או מדיניות חוץ כבדי משקל.

שיקולי תחרות

חוק ההגבלים העסקיים נועד להבטיח את קיומה של תחרות במשק ככלי להשאת (מקסום) הרווחה הכלכלית והחברתית של כלל תושבי המדינה. החוק יוצא מהנחת יסוד כי תחרות תקדם ואף תבטיח מרכיבי יסוד נדרשים למשק חופשי כלכלי מתפקד, ובהתאם לכך מעניק החוק כלים משפטיים להתמודד עם הגבלים עסקיים (הסדר כובל, מונופולין או מיזוג חברות), באופן שינטרל את השפעתם השלילית על המשק.

חשיבות נוספת ליצירת תחרות היא החשש שהצברי כוח גדולים בידי גופים עסקיים-כלכליים עלול לגרום להשפעות מסוכנות ובלתי רצויות על תפקוד הממשלה והמדינה, ואף מעוררים חשש לקיומה של דמוקרטיה מתפקדת (חשש שמצא ביטוי במכתבו הידוע של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, עו"ד אבי ליכט, מיום 16 בדצמבר 2014, "יש לווייתן בחדר").

נציגי הממשלה ניסו להצביע על הוראות במתווה המצמצמות, לדעתם, את הפגיעה בתחרות. רוב חברי הוועדה מצאו כי ההוראות האמורות לא נותנות מענה לפגיעה החמורה הצפויה כתוצאה מקיומם של מונופול והסדרים כובלים, להם נותנת המדינה הכשר במתווה, תוך הבטחת המשך קיומם של ההגבלים העסקיים לאורך זמן, באמצעות שימוש בסעיף 52. בנוסף לכך, אין במתווה "פיצוי" מספק לכך שאותן חברות, מהוות מונופול ושיש ביניהן הסדרים כובלים: התברר כי נתונים לא מעטים ששימשו יסוד ומשמשים עד היום כהנחות יסוד בסיסיות למתווה אינם מדויקים, בלשון המעטה. כך למשל, הכנסות המדינה מהיטל רווחי נפט, מסים ותמלוגים (המכונים יחדיו Government Take) הצפויות לא יהיו בשיעור של 60% אלא כפי שהבהירה נגידת בנק ישראל 47%-52% והם לא יגיעו לכדי 1,000 מיליארד שקל, כפי שנטען תחילה, אלא לשיעור נמוך בהרבה, כ-280 מיליארד שקל לכל היותר (ואיננו מקלים ראש בסכום נכבד זה). לא מצאנו חיוב מוחלט וברור לפיתוח מאגר לווייתן, לא סנקציות מספקות להגנה על האינטרסים הציבוריים ולא אמצעי ושיטת אכיפה יעילה. הוועדה לא קיבלה הסברים משכנעים בדבר הנחתו וחיבורו של צינור נוסף (ממאגר "תמר" לחוף) במימון המדינה או תכניות לחיבורו הפיזי לחוף והקמת תחנת קליטה נוספת (או שימוש תחנה הקיימת באשקלון) ואף לא להשמשת אסדת ים-תטיס כאסדת הפקה נוספת ממאגר "תמר".

שיקולי מדיניות חוץ וביטחון

הוועדה ביקשה במהלך הדיונים לקבל תשובה ברורה וחד-משמעית לשאלה החשובה ביותר - מדוע מצא שר הכלכלה (והממשלה) לנכון להפעיל את סעיף 52 לחוק ההגבלים העסקיים? ייאמר,

כי אף אחד מנציגי הממשלה שהופיעו בפני הוועדה, לא טען באופן ברור שהימנעות מהפעלת סעיף 52 עלולה לגרום נזק חמור לישראל הן במישור הביטחוני והן במישור הבינלאומי. לכל היותר נטען כי השימוש בסעיף זה עשוי לתרום לביטחון המדינה או למדיניות החוץ שלה, ולדעתנו אין בכך די כדי להפעיל את סעיף 52.

חמור מזה, בתשובה לשאלה של ח"כ איילת נחמיאס ורבין וח"כ יוסי יונה, חשף ראש הממשלה ושר הכלכלה, את המניע האמתי להפעלת סעיף 52 לחוק, והסביר כי לאחר שהממונה התפטר, הדרך היחידה שנותרה בפני הממשלה כדי לאשר את המתווה הייתה באמצעות הפעלת סעיף 52. וכך אמר ראש הממשלה: "ולכן ההחלטה להפעיל את הסעיף הזה נבעה קודם כל ממצב שנוצר, מצב שנכפה עלינו על ידי התפטרותו של הממונה על ההגבלים".

יודגש שלאורך כל הדיונים והשיח המקצועי, לא היה גורם שהתנגד לאספקת גז הן לממלכת ירדן והן לרשות הפלשתינאית (כולל הממונה על ההגבלים העסקיים שאפשר זאת במכתבים מפורשים- "מכתבי אי אכיפה" – אשר שאלת הסמכות לתת אותם ותוקפם לא הובהרה לוועדה). המחלוקת התמקדה בכוונה לייצא גז בראש ובראשונה למצרים, ויש מי שמבקש אף לספק גז לטורקיה ו/או מדינות אחרות באירופה.

חשוב לציין, כי בעיצומם של הדיונים בוועדה, הסתיים הליך הבוררות (החסוי) בין חברת החשמל הישראלית לבין שתי חברות הגז המצריות, וכפי שדווח (לרבות על ידי חברת חשמל) נקבע בו כי על חברות הגז המצריות לשלם מיליארד ושמונה מאות מיליון דולר לחברת החשמל הישראלית. בעקבות כך הודיע שר הנפט המצרי על **השעיית רכישת הגז מישראל**. לא יבשה הדיו על הודעה זו וממשלת טורקיה הודיעה כי עד שישראל לא תשלם פיצויים ולא יסתיים המצור על עזה, היא לא תדבר על עסקת גז עם ישראל.

הודעות אלה לא רק מטילות צל כבד, אלא למעשה מפריכות ומפרקות את הטיעון המרכזי של הממשלה בדבר הצורך כבד המשקל והדחוף לייצא גז למדינות אלה, גם במחיר של פגיעה בתחרות. נציגי הממשלה לא הביאו בפני הוועדה חוות דעת מעודכנות לאור שינוי הנסיבות - המצדיקות שימוש בסעיף 52 מטעמי ביטחון המדינה או מדיניות החוץ שלה, או נימוקים משכנעים להצדקת המהלך החריג אותו מבקשים לנקוט. לא הראו בפנינו כי עלול להיגרם למדינה נזק מהותי מדיני או ביטחוני, ואף לא הסתברות לנזק כזה, ולא נסיבות של "כורח השעה" המחייבות מעקף.

יתר על כן, לאורך כל הדיונים יצרו נציגי הממשלה את המשוואה שהיצוא למצרים ו/או למדינות אחרות מתחייב, כי בלעדיו לא ניתן יהיה לפתח את מאגר לווייתן - הגדול במאגרים שהתגלו עד עתה. חרף זאת, מנכ"ל דלק קידוחים מר יוסי אבו, נשאל על-ידי יו"ר הוועדה, בכנס גלובס לעסקים שהתקיים בתל אביב ביום שני (7/12/2015), יממה לפני הופעת ראש הממשלה בוועדה, כי במידה ומצרים או כל מדינה אחרת (שאיננה ירדן או הרשות הפלשתינאית) לא תרכוש גז מישראל, וזאת מסיבות שהזמן גרמן, האם מאגר לווייתן יפותח על ידן? לכך הוא השיב באופן ברור

כי החברות מתחייבות לפתח את מאגר לויתן גם אם הן תספקנה גז לתצרוכת ישראלית, ירדנית ופלשתינאית בלבד.

זאת ועוד, מומחים בתחום מדיניות החוץ, כמו מר צבי מזאל, שגריר ישראל לשעבר במצרים, ומר אלון ליאל, מנכ"ל משרד החוץ ושגריר ישראל לשעבר בטורקיה, העריכו כי אין שום סיכוי שאספקת הגז למצרים וטורקיה תתממש. לטענתם, גם אם ישראל תחליט מסיבותיה שלה לא לספק את הגז, הרי זה לא ישנה ו/או יפגע ביחסים המדיניים ביטחוניים של ישראל עם מדינות אלה. גם מנכ"ל משרד החוץ, בדבריו בפני הוועדה טען למעשה שאין פה ענין של יציבות המשטרים, אלא לכל היותר הזדמנות כלכלית או סיכוי להזדמנות כלכלית, שאף היא מוטלת בספק ניכר על ידי כל הדוברים.

אם כן, התרשמנו כי הנימוק האמתי לרצון להפעיל את הפטור לפי סעיף 52 הוא דווקא כלכלי. בדיונים הרבים שנערכו בוועדה הביאו בפנינו נציגי הממשלה נימוקים רבים שרובם ככולם נעוצים בתפיסה כלכלית הגורסת שמתווה זה, הכולל הסכמה עם החברות על פעולות כאלה ואחרות, טוב לכלכלת המדינה, והוא עדיף על פני הליכה בתלם הוראות חוק ההגבלים העסקיים ועל פני התדיינויות משפטיות העלולות להימשך זמן רב, ככל שהחברות יגררו את מדינת ישראל לכך.

אלא שפה נפלה טעות שהיא בעינינו כבדה וחמורה: ייתכן והמתווה שגובש בהסכמה עם החברות טוב לדעת הגורמים המקצועיים השונים שעסקו בו - מהבחינה הכלכלית ואף המשפטית - ואכן וייתכן והליכה בתלם הוראות החוק היא תהליך מסורבל עד להגעה לתועלת הכלכלית הזו. אולם נימוקים אלה לא רק שאינם רלבנטיים לסעיף 52, אלא שהם אינם יכולים לעמוד מול הפגיעה הקשה בתחרות.

בנוסף לכך, אם הנימוק המרכזי של המדינה הוא שחלוף הזמן יוצר נזק כלכלי – לא ניתן להתחבא מאחורי נימוקים של מדיניות החוץ וביטחון המדינה ולשאת את שמש לשווא – רק כדי להשיג מטרה כלכלית רצויה. זהו מעקף של שיטת ההגנה הקבועה בחוק והמבוססת גם על בדיקה שיפוטית של בית משפט מקצועי ומיומן בנושא - בית הדין להגבלים עסקיים.

לפיכך, וככל שקיים חשש כי הליכים לפי חוק ההגבלים העסקיים יימשכו זמן רב, הדרך הנכונה היא לפנות לבית הדין להגבלים עסקיים ולבקש דיון דחוף בנושא, תוך שמירת ההגנה השיפוטית על הציבור מפני מונופולים והסדרים כובלים (קרטלים), **אך לא לעקוף את הוראות החוק בתואנה של שיקולי חוץ וביטחון.**

אם הממשלה חוששת ללכת בדרך זאת, קיימת דרך נוספת – **חקיקה**. כידוע, כאשר הממשלה רוצה היא יכולה גם להעביר חוק בתוך ימים מעטים, ויש לכך תקדימים.

שתי דרכים אלה פתוחות בפני הממשלה, אבל הדרך לעשות שימוש מלאכותי בסעיף 52 ולגרום נזק גדול להגנה על הציבור מפני מונופולים וקרטלים אינה הדרך הנכונה והראויה.

מוזר הדבר, שדווקא במקום שיש נימוקים ביטחוניים משמעותיים לפעולה, הממשלה נמנעת מכך: במהלך הדיונים הסכימו רוב המומחים, לרבות נציגי הממשלה, כי נדרש חיבור של צינור נוסף לתמר. דווקא בעניין זה הנסיבות הביטחוניות מחייבות הנחת צינור נוסף לאלתר, אך המתווה המונח בפנינו אינו עושה כן. הטיעון החדש שהעלה ראש הממשלה, וקודם לו גם מנהל רשות הגז מר אלכסנדר ורשבסקי, כי לא נדרש צינור נוסף אלא נדרשת הקמת אסדה נוספת - הינו טיעון קלוש וחלש מאוד, וזאת לאור העובדה שהזרמת הגז מלוויתן מתוכננת לא לפני שנת 2020.

שני מרכיבים נוספים לא רק שלא הוכחו, אלא ברור שאינם מתקיימים והדברים לא הוכחו: ראשית, לא הוכח שאין דרך ליישב את המטרה של מדיניות החוץ והביטחון בדרך המלך, בכלים המעוגנים בחוק ההגבלים העסקיים, וביניהם באמצעות בית הדין להגבלים עסקיים, תוך בדיקה ראויה ונכונה של הדברים הללו במסגרת המשפטית הייעודית לבדיקת נושאים של הגבלים עסקיים, או באמצעות היתרים לנהל משא ומתן משותף לייצוא גז. מכאן שאין בסיס לטיעון, לפיו חוק ההגבלים העסקיים מהווה מכשול לקידום מדיניות חוץ וביטחון בכל הקשור להתקשרויות עם המדינות האמורות. בנוסף, ברור לגמרי שבכל השנים בהם נסחב העניין ניתן היה לפנות להליך חקיקה בכנסת, בדרך הדמוקרטית ביותר, כדי ליצור חריג חוקי לחוק ההגבלים העסקיים.

שנית, הפטור ששר הכלכלה מבקש לתת הוא לא רק להסדרי היצוא, אשר להם הוא מייחס חשיבות ביטחונית מדינית, אלא גם להסדרים כובלים בשיווק הגז הטבעי מלוויתן – לשוק המקומי, ולמונופולין בלוויתן ובתמר, והכל לשנים רבות. זהו לב הפגיעה בצרכנים בישראל, ודווקא הוא לא חיוני למדיניות חוץ ולביטחון.

לאור הדברים האלה ברור, כי הנזק מהנצחת המונופול ומאישור ההסדרים הכובלים במסגרת המתווה הוא אדיר, ומנגד, התועלת לביטחון המדינה או ליחסי החוץ שלה מוטלת בספק רב, יש יגידו גם מלאכותית.

אשר על כן, לא שוכנענו כי לעת הזו, כמו גם לעתיד הנראה לעין, קיימים נימוקים של מדיניות חוץ וביטחון המצדיקים אמצעי כה קיצוני כמתן פטור מנהלי מהוראות החוק בידי שר הכלכלה, כאשר הפיקוח מפני מונופולים והסדרים כובלים צריך להיות פיקוח קפדני, בדרך הקבועה בחוק ההגבלים העסקיים, שהיא דרך המלך.

יציבות רגולטורית

הוועדה מבקשת להדגיש כי הוראותיו של המתווה בדבר גיבוש סביבה רגולטורית יציבה, מעוררות קשיים מהותיים מהבחינה המשפטית, ויש בהן כדי להוות תקדים מסוכן. חובתנו הפרלמנטרית היא להביע תמיחה וביקורת מהותית על הוראות סעיפי היציבות הרגולטורית במתווה ועל השלכותיהם. בהתאם לעקרונות המשפט המינהלי, ממשלה אינה רשאית לכבול את שיקול דעתה למנוע בחינה של צרכי המדינה והציבור בכל עת, וכמובן לא את שיקול דעתו של המחוקק.

על פי המוצע במתווה: הממשלה מצהירה על כך שתימנע משימוש בסמכותה ובסמכויות ממשלות שיבואו אחריה, כמו גם סמכויות של גורמים המופקדים על הרגולציה, לבצע שינויים בתחום הפיסקאלי ובתחום המבני, וזאת לתקופה ארוכה. מאחר והממשלה אינה יכולה לכבול את ידי הכנסת - היא מתחייבת להתנגד ליוזמות חקיקה פרטיות אשר עומדות בניגוד להוראות המתווה בתחומים האמורים, ואם הכנסת תחוקק חוקים שמקורם בהצעות חוק פרטיות, אשר יהיה בהם כדי לשנות את ההוראות האמורות - הרי שהממשלה תהיה מחויבת לפעול על מנת לקדם חקיקה שתבטל את החוקים שיתקבלו בעקבות הצעות החוק הפרטיות.

הכללתן של הוראות המגבילות את סמכות הממשלה הזו והממשלות שיבואו אחריה לשנות את המתווה לתקופה ארוכה, והכל בשים לב לכל התנאים הקבועים בו, חורגים לגישתנו באורח מהותי מסמכות הממשלה. כתברים בגוף המחוקק אנו רואים בהוראות מסוג זה גם פגיעה בסמכות הכנסת לחוקק חוקים, כאשר הממשלה מקבלת על עצמה מראש, לנקוט צעדים כדי לשנותם.

הדברים קיבלו גם תמיכה בחוות דעתה של המשנה ליועץ המשפטי לכנסת והיועצת המשפטית לוועדת הכלכלה, עו"ד אתי בנדלר, אשר בהתייחסה בדיוני הוועדה לסוגיית היציבות הרגולטורית אמרה, בין היתר:

"המשפט המינהלי קובע שרשות מנהלית אינה רשאית לכבול שיקול דעתה, וגם אם היא התחייבה לכך, ככל שקיים צידוק חוקי, היא רשאית לחזור בה מההבטחה המינהלית... למרות זאת, במבחן המציאות, נוסח ההוראות מעמיד בספק גדול את היכולת המעשית של הממשלה לחזור בה, אפילו אם יתקיימו נסיבות המצדיקות זאת. וזאת הסיבה העיקרית... שהשותפויות התעקשו לכלול את הפסקה בנוסח הכה חריג.

...הנטל שיהיה על המדינה לעמוד בו כדי להוכיח שיש צידוק להשתחרר מההבטחה המינהלית עלה באמצעות הניסוח החריג לרף מאוד מאוד גבוה... קיים גם סיכון משפטי שערכאות משפטיות בארץ או בחו"ל לא יקבלו את עמדת המדינה שקיים צידוק חוקי, או שיאפשרו השתחררות תוך חיוב בפיצויים מאוד מאוד גבוהים לשותפויות. לכן הנטל הזה, גם להוכיח צידוק חוקי, גם הסיכון שטענת הצידוק החוקי לא תתקבל בערכאות - בעיקר אם מדובר בערכאות בוררות בחו"ל - וגם הסיכון בהוצאות אדירות שיוטלו על המדינה - מעמידות בספק גדול מאוד את יכולת המדינה להשתחרר מהוראות היציבות האלה...

הסיכון שהמדינה תיקח על עצמה אם תרצה להשתחרר מההבטחות המנהליות, גם אם יהיו סיבות שיצדיקו זאת, הוא כל כך גבוה עד שקיים **חשש** שיהיה צורך בנסיבות דרמטיות וקיצוניות... הכוח הרב של המונופול שלמעשה... כפה על המדינה לכלול במתווה את הוראות היציבות החריגה הזו, הוא אותו כוח שימנע מהממשלה לחזור בה מהחלטה ולהשתחרר ממנה, גם אם כאמור יהיו נסיבות חריגות, שיצדיקו לכאורה את ההשתחררות.

...כשמדברים על פטור שניתן מטעמי מדיניות חוץ וביטחון המדינה, אלה שיקולים דינמיים שיכולים לחול בהם שינויים מפליגים בתקופה קצרה ביותר...

אף אם שיקולי מדיניות חוץ וביטחון המדינה מצדיקים פטור נכון להיום, דווקא בשל מהותם, לא נכון להסדיר את הפטור לתקופה כה ארוכה. דווקא על רקע זה שמדובר בהליך חריג, המתבצע לראשונה, שבו נוטלים סמכויות מהממונה על ההגבלים העסקיים מטעמי חוץ וביטחון, יש לעשות כך, לדעתי, במינון המינימלי הנדרש להבטחת השיקולים בתחום מדיניות החוץ או ביטחון המדינה, שהם שהביאו לפטור מהוראות חוק ההגבלים העסקיים.

...התנגדות הממשלה להצעות חוק פרטיות, גם אם משפטית אין בה כדי לכבול את שיקול דעת המחוקק... בפועל זו עצימת עיניים לומר שזה לא כובל את ידי המחוקק, שכן כל עוד הממשלה היא אפקטיבית, ההתנגדות של הממשלה מונעת בפועל קידום הצעות חוק פרטיות, משום שרוב חברי הכנסת, שהם חברי הקואליציה, מחויבים למשמעת קואליציונית. לכן ברור שאי אפשר בפועל לקדם שום הצעות חוק בניגוד לעמדת הממשלה...

...מדובר בהוראה חריגה בכל קנה מידה. יש בה כבילה חזקה של שיקול דעת הממשלה הזאת ולפחות שתי הממשלות הבאות, וכבילה מעשית של הכנסת הזאת והכנסות הבאות אחריה. זוהי הוראה שספק אם יש לה מקום במדינה דמוקרטית... כל אלה מובילים להבנתי למסקנה, שגם אם היה מקום להוראת יציבות רגולטורית, היה מקום לקבוע אותה 'לעת הזאת' ולא לתקופה כה ארוכה."

סיכום

מיד עם קבלת בקשתו של ראש הממשלה ושר הכלכלה ושר התפוגגה במהלך ההיוועצות לפיה נציגי הממשלה מעדיפים את תחילת הדיונים עצמם, ביקשנו מראש הממשלה ושר הכלכלה לקבל את כל המידע והמסמכים החיוניים עליהם אמור היה הפטור להיסמך.

לצערי הרב, נוצרה תחושה שלא התפוגגה במהלך ההיוועצות לפיה נציגי הממשלה מעדיפים את העתיד של הדור הנוכחי על חשבון הדורות הבאים. לדעתנו, דווקא מדינת ישראל שנמצאת במאבק מתמשך מול חלק משכנותיה, כשארגוני טרור כמו דאע"ש ודומיו הולכים ותופסים אחיזה באזור ואל זה נלווה החשש מהחרמה בינלאומית של מוצרים מישראל, מחייבת אותנו להשאיר כמות נכבדה של גז על מנת שלא נמצא את עצמנו נהנים בהווה וממשכנים את העתיד.

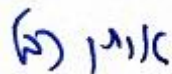
מכל הסיבות שפורטו למעלה ובמסגרת חובת ההיוועצות עם ועדת הכלכלה, אנו סבורים שלא נכון ולא ראוי ששר הכלכלה יעשה שימוש בסעיף 52 על מנת לאמץ את המתווה שהוצג לפנינו, זאת מאחר ולא שוכנענו שקיימים נימוקים כבדי משקל, מהותיים ואמיתיים של ביטחון המדינה או יחסי החוץ שלה המצדיקים עקיפה של הוראות חוק ההגבלים העסקיים והמצדיקים הוראות המגבילות את סמכויות הממשלה, ובעקיפין גם פוגעות בריבונות הכנסת.

המלצתנו לראש הממשלה ושר הכלכלה לחשב מסלול מחדש. המתווה הזה אינו נכון ואינו ראוי ואין מקום להפעיל את סמכותו לפי סעיף 52, עד כדי שאף אם המתווה המוצע יאושר, נראה ששר הכלכלה והכנסת הבאה, יאלצו לבטלו. מתווה שאינו נשען על התפיסה של "זה נהנה וזה לא חסר", אלא מחזק את הגישה של "זה נהנה ועוד יותר נהנה" – דינו להיפסל.

לעניות דעתנו, יש לבטל לאלתר את המתווה ולפעול בדרך המלך, שמשמעותה היא נקיטת הליך סדור לפי חוק ההגבלים העסקיים או חקיקה.

מיעוט חברי הוועדה ביקש לצרף את עמדתם החולקת למסמך זה, והיא מצ"ב.

בברכה,

ח"כ איתן כבל

חברי הוועדה התומכים בהחלטתה ובנימוקיה:

ח"כ יעקב פרי
ח"כ איילת נחמיאס ורבין
ח"כ יוסי יונה
ח"כ עבד אלחכים חאג' יחיא
ח"כ דב חנין
ח"כ עיסאווי פריג'